

ւուշալ, անտի Սանահին լաջորգեաց, արգեամբ իւրով զայս օրինեացա:

Խողովակների փշանալու պատճառով այս ջուրը երբեմն սղտորւում է և անսլիտան համ ստանում:

VII.

ՍԱՆՍՈՆԻ ԿԱՄՈՒՐՁԸ

Գիւղից ցած, ձորի մէջ, ահուելի դղրդիւնով և փրփրալից ալիքներով սրնթաց վազող Դէբէտի կամ Զորագետի վրայ է ձգուած այն հոյակապ, կամարաձև և քարաշէն կամուրջը, որ իբրև ապացոյց մեր նախնեաց ճարտարապետական հմտութեան, այսօր ևս լուռ վկայ է իր տակովն անցնող ալիքների ողբաձայն մունջիւնների.....

Սևորգեաց ձորի այս պատմական կամուրջը շինել է տուել Նանա ալի թագուհին՝ ի լիշատակ իր վաղաթառամ մօռւանու, Լօռու Արաս թագաւորի և Զաքարէ ու Իւանէ սպասալար եղբայրների:

Կամուրջի երկարութիւնն է 28 սաժէն, լայնութիւնը 5 արշին, կամարի բարձրութիւնը ջրի մակերևոյթից (մեր դիտած ժամանակը, ամառը) 19 արշին. շինուած է կամարների վրայ՝ սրբատաշ քարերից: Կամուրջի մի ծայրը հաստատուած է ժայռի վրայ, իսկ միւս ծայրն ամուր որմի վրայ և դէպի հարաւ իջնում է աստիճաններով: Կամուրջի երկու կողմը գտնւում են չորս կոփածոյ քարից քանդակուած առիւծներ, որոնք ժամանակի ընթացքում բաւականին մաշուել են:

Կամուրջի ներքևի ծայրին կալ մի խաչքար՝ կամուրջը շինել տուող Նանա թագուհու հրամանով կանգնեցրած: Խաչքարի վրայ արձանագրուած է հետևեալը.

«Կամուռն Աստուծոյ ես Նանա յազգէ Բագրատունեաց զուստր իշխանաց իշխան Սարգսի քոյր Զաքարէի և Իւանէի կին Արասայ թագաւորի որ կեսաւրեալ վախճանեալ է խա-

ւարեցոյց զմեզ. շինեցի զկամուրջս, կանգնեցի զխաչս լիշատակ նմա և ի մխիթարութիւն ինձ և ի կեանս ծնողաց և եղբարց մերոց. լիշեցէք ի Քս. Յս. 31:

Խաչի ճակատը, որ այժմ կոտորուած և վայր է ընկած, կրում է հետեւեալ արձանագրութիւնը.

«Սուրբ տէրունական»:

VIII.

ՎԱՆՔԻ ՍՐԱՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Վանքի սրբութիւնները կամ սրբոց մասունքները պահուում են սբ. Նշան եկեղեցու խորաններից մէկում՝ տուանձին արկղի մէջ. այս պատկառելի աւանդներն եկեղեցու գլխաւոր հարստութիւնն են կազմում և վանքն աւելի նուիրական դարձնում ժողովրդի աչքում: Մասունքներից մեծ մասը նուիրուած են զանազան անձերից վերջին դարերում. յայտնի է, որ հնումը սովորութիւն կար, որ նշանաւոր ընտանիքները կամ իշխանական տոհմերը մեծ գնով ձեռք էին բերում մի որևէ սրբազան մասունք և պահում կամ թէ վերջը նուիրում իրենց մայրենի եկեղեցուն. այսպէս օրինակ Բագրատունեաց արքայական տունն ունէր սբ. Նշանի մասունքը, որ յետոյ Աշոտ Ոգորմածի ամուսին Խոսրովանոյշը նուիրեց Հաղբատայ վանքին: Վանքի նշանաւոր մասունքները հետեւեալներն են.

1) Սբ. Գրիգոր Լուսաւորչի աջը, որ շինուած է արծաթից և ոսկեջրած. բութ և մատնեմատը իրար հետ ծալած են ձեռքի դաստակի վրայ և այդպիսով սբ. աջը խաղաղութիւն ասելու միջոցին բռնած գիրքն ունի: Մատնեմատին հազցրած է մի կանաչ ակնով զարդարուած գեղեցիկ մատանի. բազուկի երկու ծալրերը շրջապատուած են ականազարդ ապարանջաններով: Սբ. աջի վրայի գրուածքից երևում է, որ շինուել է ՌՃԼԴ հայոց թուին (1134 —